



Men zegt wel eens, dat de Egyptenaren de dageraad van de geschiedenis beleefden: zij traden inderdaad omstreeks 3000 v.C. uit de duisternis van de prehistorie naar voren. Toch leefde er in die tijd een volk, dat de Egyptische beschaving evenaarde. Dit volk waren de Sumeriërs. Net zoals in Egypte werd hun lot voor een groot gedeelte bepaald door overstromingen, die de landbouwgronden bevruchtten. Het gold hier echter niet de bevoeiing door één waterloop, maar wel door twee: de Sumeriërs bewoonden immers Mesopotamië, het Tweestromenland, dat zijn naam dankt aan zijn ligging tussen de Eufraat en de Tigris. Het grondgebied stemt ongeveer overeen met het huidige Irak.

De Sumeriërs hadden zich aan de benedenloop van deze twee stromen gevestigd. In de lente traden Eufraat en Tigris buiten hun oevers en brachten welvaart, dank zij een vernuftig systeem van sluizen, kanalen, dijken en irrigatiewerken.

De Sumeriërs stichtten verscheidene stadstaten, zoals Ur, Eridu en Lagasj. Deze steden lagen zeer dicht bij de Perzische Golf. Thans liggen ze er 200 à 300 km van verwijderd, tengevolge van de aanslibbing van de benedenloop van beide grote stromen. Eufraat en Tigris monden nu trouwens uit in een deltagebied, waar ze vroeger een afzonderlijke monding hadden.

De Sumeriërs bleken niet alleen knappe landbouwers te zijn, ze gaven bovendien blijk van intellectuele begaafdheid: zij worden trouwens aangezien als het volk, dat het eerst in de geschiedenis van de mensheid leerde schrijven. Hun oorspronkelijk beeldschrift evolueerde naar het spijkerschrift, dat door middel van griffels op

zachte kleitabletten werd aangebracht. Dit schrift diende als basis voor het schrift van de Babyloniërs, de Assyriërs, de Hittieten en de Perzen. Dank zij dit degelijk instrument ontwikkelde zich zeer vroeg een Sumerische literatuur. De vroegste vormen van het Gilgamesj-epos dateren uit de eerste eeuwen van de Sumerische beschaving. Ongeveer 2000 v.C. liet Ur-Nammoe, koning van Ur, ook allerlei verordeningen in verband met het gebruik van maten en gewichten op kleitabletten vastleggen. Op het gebied van de architectuur moesten de bewoners van Sumer niet voor de Egyptenaren onderdoen. Zij bouwden onder meer *zikkurats* of traptempels, bestaande uit verscheidene, naar boven inspringende verdiepingen. Het waren machtige bouwwerken, dikwijls meer dan 20 m hoog, opgetrokken uit lemen tichels, want natuursteen hadden de Sumeriërs niet ter beschikking. Op de bovenste verdieping praalde een kleine tempel.

Aan de benedenloop van Eufraat en Tigris bloeide tevens zeer vroeg de beeldhouwkunst. Geleerden nemen aan, dat hier voor het eerst de menselijke figuur in haar normale grootte werd uitgebeeld: te Uruk schiep een kunstenaar een marmeren vrouwenhoofd, dat van omstreeks 2500 v.C. dateert. Van Gudea, de stadhouder van Lagasj ($\pm$ 2050 -2000 v.C.), één van de grootste bouwers van zijn tijd, bestaan een vijftiental beeltenissen, waarvan verscheidene in dioriet, een hard, groen gesteente. Ook in wat men produkten van de kunstnijverheid zou kunnen noemen, muntten de Sumeriërs uit. Een groot aantal dergelijke voorwerpen werden teruggevonden in de oudste koningsgraven te Ur, die onder leiding van Sir Leonard Woolley van 1926 tot

1931 werden blootgelegd. In deze grafkelders lagen koningen, koninginnen of priesteressen begraven, overvloedig met kostbare versierselen opgesmukt. Tot de rijkdommen van deze graven behoren de twee opspringende geitebokken, waarvan je er hier een afgebeeld ziet. Voor het vervaardigen van deze geitebokken werden o.m. goud, zilver, schelpen en lazursteen gebruikt.

Op het gebied van de wetenschappen worden de Sumeriërs als de grondleggers van de sterrenkunde en de geneeskunde aangezien. Men vond een kleitafeltje terug, waarin een dozijn medische recepten waren gegrift. De Sumeriërs bereidden hun geneesmiddelen uit planten, mineralen en dieren. Om de smaak van deze artsenijen aangenamer te maken, raden de voorschriften aan ze met bier in te nemen!

Het noodlot wilde echter, dat deze cultuur spoedig ten onder ging: de onderlinge strijd om het overwicht tussen de verscheidene stad-

staten verzwakte zeer vlug het rijk. Reeds in 2300 v.C. werden de Sumeriërs door de Akkadiërs onder de voet gelopen. Deze Akkadiërs leefden meer stroomopwaarts, in het gebied waar de middenloop van de Eufraat deze van de Tigris het dichtst benadert. Zij waren van Semitische afkomst, hadden een militaire macht en een gecentraliseerde ambtenarenstaat opgebouwd. De verovering van het Sumerische rijk was het werk van Sargon van Akkad ($\pm 2350-2300$ v.C.), die zijn bewogen loopbaan als lijfschenker van een Sumerische vorst begonnen was. Hij verenigde Sumer en Akkad, veroverde zelfs gans Mesopotamië en rukte op tot aan de Zwarte Zee in het noorden en de Middellandse Zee in het westen. Doch zijn rijk was eveneens van korte duur: na twee eeuwen werd het door primitieve volkeren, uit het Zagrosgebergte oprukkend, overrompeld. Welkende Sumer nog een bloeitijdperk onder leiding van Gudea ($\pm 2050-2000$ v.C.), maar het was

Tussen Eufraat en Tigris in het vruchtbare Mesopotamië leefden de Sumeriërs, wier cultuur de vergelijking met de Egyptische doorstaat. Zij vonden het spijkerschrift uit, bouwden prachtige tempels, begroeven hun koningen in praalgraven en legden de basis van de sterrenkunde en de geneeskunde. Zij verdwenen omstreeks 1500 v.C. van het wereldtoneel, maar lieten een rijke cultuurschat na.

niet machtig genoeg om de aanvallen van andere volkeren af te wenden. Hammurabi van Babylon (1728-1686 v.C.) stelde een einde aan de onafhankelijkheid. Omstreeks 1500 v.C. was Sumer zelfs volledig verdwenen. Alleen zijn cultuur bleef bewaard.

